

УДК 327.33

Н. М. Галазюк

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної
теорії та міжнародної економіки,
Луцький національний технічний
університет, Україна
galazyk-n@ukr.net

О. М. Зелінська

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії та
міжнародної економіки,
Луцький національний технічний
університет, Україна
zrw@ukr.net

О. А. Урбан

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної
теорії та міжнародної економіки,
Луцький національний технічний
університет, Україна
urban-oksana@rambler.ru

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

Анотація. В сучасних умовах проблема інтеграції України до світового господарства загострюється через ускладнення політико-економічної ситуації у країні. З огляду на це необхідно визначити конкретні механізми просування України у світовий економічний простір та обґрунтувати напрями підвищення конкурентоспроможності національної економіки з метою посилення її позиції на міжнародному ринку. На основі аналізу динаміки обсягів торгівлі між Україною і Європейським Союзом та оцінки перспективи інтеграції країни у світове господарство авторами запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення державної регіональної політики як складової стратегії економічного і соціального розвитку країни в напрямі створення умов для динамічного, збалансованого розвитку територій, усунення основних регіональних диспропорцій.

У роботі визначено заходи, реалізація яких дасть змогу впровадити модель «відкритої» економіки і здійснити лібералізацію зовнішньоекономічних зв'язків; обґрунтовано необхідність використання конкурентних переваг у практиці вітчизняних підприємств при входженні до світового економічного простору.

Ключові слова: інтеграція; світове господарство; державна регіональна політика; стратегія.

Natalia Galaziuk

PhD (Economics), Associate Professor, Lutsk National Technical University, Ukraine
75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine

Olga Zelynska

PhD (Economics), Associate Professor, Lutsk National Technical University, Ukraine
75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine

Oksana Urban

PhD (Economics), Associate Professor, Lutsk National Technical University, Ukraine
75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine

MODERN PECULIARITIES OF UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE WORLD ECONOMIC SPACE

Abstract. Introduction. To establish close interconnection with natural economic partners is a serious task for the developing economies as well as transitive countries. Nowadays Ukraine faces a serious problem of global standards in international cooperation adaptation to the national management. An important strategic partner of Ukraine is the European Union. It is vital to our country to form mutually lucrative cooperation with it and adopt the best European practices into different areas of economic and governmental activity in Ukraine.

Purpose. In this context, it is necessary to analyze and evaluate the prospects of Ukraine's integration into the world economy in conditions of political and economic crisis and to find effective mechanisms of the national economy adaptation to the EU standards.

Methods. The statistical and comparative methods were applied in research to assess international trade data.

Results. It is suggested to use a model of «open» economy and to liberalize foreign economic relations of Ukraine. We pointed out the factors which influence the gradual integration of Ukraine into the European structures, including the European Union. The necessity of the Economic Association Agreement with the EU has been underlined.

Conclusion. Strategy of Ukrainian international economic entities should be aimed at: improving the competitiveness of Ukrainian enterprises and markets expanding; restoration, development and improvement of the structure of exports; welfare of the population and thus, contribution to sustainable economic growth; advancement of Ukraine in the international division of labor.

Keywords: integration; global economy; public regional policy; strategy; crisis.

JEL Classification: F01, F15, F62, G18

Н. Н. Галазюк

кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической теории и международной экономики, Луцкий национальный технический университет, Украина

О. Н. Зелинская

кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической теории и международной экономики, Луцкий национальный технический университет, Украина

О. А. Урбан

кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической теории и международной экономики, Луцкий национальный технический университет, Украина

СОВРЕМЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ В МИРОВОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО

Аннотация. В современных условиях проблема интеграции Украины в мировое хозяйство обостряется вследствие осложнения политико-экономической ситуации в стране. Учитывая это, необходимо определить конкретные механизмы продвижения Украины в мировое экономическое пространство и обосновать направления повышения конкурентоспособности национальной экономики с целью усиления ее позиции на международном рынке. На основе анализа динамики объемов торговли между Украиной и Европейским Союзом и оценки перспективы интеграции страны в мировое хозяйство авторами предложены практические рекомендации по совершенствованию государственной региональной политики как составляющей стратегии экономического и социального развития страны в направлении создания условий для динамичного, сбалансированного развития территорий, устранения основных региональных диспропорций.

В работе определены меры, реализация которых позволит внедрить модель «открытой» экономики и осуществить либерализацию внешнеэкономических связей; обоснована необходимость использования конкурентных преимуществ в практике отечественных предприятий при вхождении в мировое экономическое пространство.

Ключевые слова: интеграция; мировое хозяйство; государственная региональная политика; стратегия.

Постановка проблеми. Сьогодні процеси міжнародної економічної інтеграції є домінуючими в розвитку світової економіки. Економічна інтеграція передбачає розвиток стійких економічних зв'язків і поділ праці національних господарств, що близькі за економічним рівнем, а також зближення господарських механізмів через укладання міждержавних угод. Головна мета таких процесів – збільшення обсягів та розширення асортименту товарів і послуг у результаті забезпечення ефективності господарської діяльності.

Оскільки політико-економічна нестабільність негативно впливає на імідж України на світовій арені, наша країна не може стати рівноправним партнером світогосподарських процесів.

Водночас, необхідність інтеграції України у світове господарство не викликає жодних заперечень. Це усвідомлюють усі учасники як політичних, так і економічних процесів у країні. Проте її реалізація в сучасних умовах є надзвичайно складною й потребує розробки на державному рівні виваженої тактики та стратегії входження нашої країни у світові структури.

Актуальною проблемою, що постає перед Україною, є обґрунтування напрямків підвищення конкурентоспроможності національної економіки і завоювання міцних позицій на міжнародному ринку. Тому, одним із найважливіших чинників інтеграції України до світового господарства є створення механізму сталого розвитку експорту, що залежить від можливостей вітчизняних підприємств виготовляти та реалізовувати продукцію, яка відповідає вимогам світового ринку за ціною, якістю і рівнем сервісу. Включення економіки України в міжнародний поділ праці дасть можливість значно посилити позиції країни у світовому співтоваристві. Наша держава має достатні природні та трудові ресурси, сировинну базу і виробничі потужності для розвитку як незалежної держави, інтегрованої до світового господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Характерною рисою світового економічного простору є динамічні інтеграційні процеси. Проте навіть ті країни, які не є членами інтеграційних угруповань, неминуче відчувають на собі їх вплив. Помітний внесок у дослідження питань міжнародної економічної інтеграції та наднаціональної інституціоналізації окремих напрямів макроекономічної політики зробили такі зарубіжні дослідники, як Дж. Вінер (J. Viner), Б. Баласс (B. Balass), Дж. Мід (J. Mead), П. Кругман (P. Krugman), Г. Мюрдаль (G. Myrdal), а також М. Згуровський, В. Іноземцев, М. Максимова, Ю. Шишков, П. Шуканов та ін.

У сучасній економічній літературі є чимало праць, присвячених вивченню шляхів інтеграції України у світове господарство. Зокрема І. В. Бураковський аналізує наслідки вступу України до СОТ [1]; О. С. Власюк [2], В. М. Геєць [3], З. О. Луцишин [4], Л. Родічева [5], О. І. Соскін [6] вивчають стратегічні пріоритети України та вплив кризових явищ на інтеграцію української економіки до світового економічного простору. Однак сьогодні ще недостатньо розкрито переваги міжнародного поділу праці у цілому і України зокрема. Потребує подальшого дослідження питання зовнішньоторгівельного балансу, а також обсягів експорту та імпорту товарів і послуг в умовах інтеграції України у світове господарство.

Мета досліджень: проаналізувати та оцінити перспективи інтеграції України у світове господарство на тлі політико-економічної кризи.

Основні результати дослідження. Розвиток цивілізації неминуче призводить до інтеграційних процесів між державами. Найбільш поширеним проявом цих процесів стала глобалізація.

Сучасне світове господарство є розгалуженою, складною мегаекономічною системою, цілісність якої забезпечується розвинутим міжнародним поділом і кооперацією праці, взаємодією сукупності інтенсивних міжнародних ринків, валютно-фінансовими та кредитними відносинами [7]. Величезні масштаби світогосподарського товарообороту, фінансових, технологічних ресурсів засвідчують дедалі вагомішу роль зовнішньоекономічних факторів у господарському поступі окремих країн.

Таким чином, нині жодна країна світу не може не визнавати важливість міжнародних економічних зв'язків, за допомогою яких національна економіка взаємодіє із господарствами інших країн світу. Міжнародні економічні відносини виступають рушієм виробництва як окремих країн, так і світового господарства у цілому, забезпечують раціональне використання матеріальних та людських ресурсів на всіх рівнях господарства.

Сьогодні Україна знаходиться на початковому етапі інтеграції національної економіки до світових структур, оскільки бере незначну участь в економічній діяльності інших країн, знаходиться поза межами міжнародних потоків капіталовкладень і міжнародних валютних відносин. Тому стратегічні орієнтири національного розвитку повинні враховувати реалії сучасного інтеграційного процесу, неможливість самоізоляції від масштабної та динамічної інтернаціоналізації. Для цього необхідно проаналізувати нинішню ситуацію в Україні, її положення у світі, перспективи отримання іноземних інвестицій в економіку тощо [5].

Зауважимо, що економічний стан країни визначається такими важливими чинниками, як її внутрішні ресурси і ступінь інтеграції у світогосподарську систему. Основною ознакою розвитку світової економіки на початку ХХ ст. стало посилення ролі держави в зовнішньоекономічній діяльності, при цьому систематизацію, облік і аналіз даних щодо міжнародних розрахунків було покладено на державні економічні структури. Таким чином, методи, що використовуються у міжнародній практиці укладання платіжного балансу, набули офіційного характеру на рівні країни. Методологію обліку міжнародних економічних операцій було запозичено у двох провідних економіках світу – США та Великій Британії.

Очевидно, що нині економічно неефективно і навіть неможливо забезпечити всі виробничі та інші потреби будь-якої країни лише за рахунок її внутрішніх ресурсів. І тільки участь у міжнародному поділі праці та системі світогосподарських зв'язків, котрі набувають якісно нових рис, дозволяє країні розвивати продуктивні сили на новітній науково-технічній базі й максимально використовувати власні конкурентні переваги.

Україна має значні природні переваги: досить вигідне географічне положення, багаті природні ресурси, відносно сприятливі кліматичні умови, велика кількість кваліфікованої робочої сили тощо. Проте це тільки потенційні переваги, які потрібно розвивати і реалізувати. Для цього українській економіці слід зосередити зусилля на розвитку креативного людського капіталу, конкурентоспроможних галузей промисловості, високих технологій тощо.

Рівень участі країни в міжнародному поділі праці можна проаналізувати за такими основними показниками, як динаміка зовнішньоторговельного балансу, обсягів експорту та імпорту товарів і послуг.

Сьогодні одним із основних торговельних партнерів України є Європейський Союз, до складу якого входить 27 європейських держав із високим рівнем економічного розвитку. ЄС – це найбільше інтеграційне об'єднання з населенням понад 500 млн. осіб [1, с. 5].

Питома вага країн ЄС у зовнішньоторговельному обороті товарами та послугами України станом на вересень 2013 року складала 31,6%, або \$37 040,4 млн. загального обсягу торгівлі України.

Експорт товарів та послуг до країн ЄС на згаданий період дорівнював \$14 629,3 млн., або 26,3% загального обсягу експорту товарів та послуг України. Обсяг імпорту із країн ЄС на той час становив \$22 411,1 млн., або 36,4% загального обсягу імпорту в Україну. У двосторонній торгівлі продовжує зберігатися негативне сальдо, яке на вересень 2013 року склалося в розмірі \$7 781,8 млн., збільшившись порівняно з аналогічним періодом минулого року на \$1 304,0 млн. [8]. Стан та динаміку зовнішньоторговельного обороту України продемонстровано в табл.

У січні-вересні 2013 року обсяг торгівлі товарами між Україною та Євросоюзом становив \$37 040,4 млн. Експорт товарів до країн ЄС за згаданий період склався в обсязі \$14 629,3 млн. і порівняно з аналогічним періодом 2012 р. знизився на 3,7%. Своєю чергою, обсяг імпорту товарів із країн ЄС збільшився на 3,5% – до \$22 411,1 млн. У двосторонній торгівлі товарами спостерігається

негативне сальдо, яке становить \$7781,8 млн. та збільшилося порівняно з аналогічним періодом 2012 року на \$748,1 млн.

Україна останнім часом нарощує експорт. Подібна тенденція пояснюється низькою платоспроможністю населення і залежністю країни від іноземних паливно-енергетичних ресурсів. Однак попри труднощі Україна має достатні трудові та природні ресурси, сировинну базу і виробничі потужності, необхідні для її розвитку як суверенної держави, інтегрованої у світову спільноту.

Інтеграція країни у світове господарство не може й не повинна відбуватися стихійно, поза контролем з боку держави. А тому в Україні потрібно впровадити модель «відкритої» економіки, здійснювати лібералізацію зовнішньоекономічних зв'язків у рамках оновленої зовнішньої політики. Сьогодні вона має бути спрямована на інтеграцію в європейські структури, і насамперед у Європейський Союз, гармонізацію двосторонніх відносин із прикордонними країнами, активну участь у регіональних об'єднаннях.

Підписання економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 р. є вагомим чинником посилення інтеграційних процесів. Для реалізації своїх планів Україна мусить стати активним експортером товарів та послуг, надійним і передбачуваним міжнародним суб'єктом.

Складовою Стратегії економічного і соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 рр. є державна регіональна політика. Її мета – створення умов для динамічного, збалансованого розвитку територій, активізація всього ресурсного потенціалу регіонів як основи зміцнення їх конкурентоспроможності, делегування регіональним і місцевим органам влади низки повноважень, зокрема спрямованих на здобуття конкурентних переваг на світових ринках [9]. Як показує практика, саме за такими принципами здійснюється регіональна політика країн ЄС.

Державна регіональна політика України на період 2004–2015 рр. покликана забезпечити виконання низки завдань (рис.), що корелюються із загальною стратегією економічного та соціального розвитку України.

Висновки. На основі нашого дослідження можна зробити висновок, що для подальшої інтеграції у світовий економічний простір в Україні слід проводити внутрішні реформи, які сприятимуть покращенню її іміджу на міжнародній арені.

Наша країна стане рівноправним членом міжнародних економічних відносин і посяде належне місце у глобальній економіці тільки за умови реалізації ряду заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку. З огляду на це зовнішня та регіональна політика держави, а також стратегія зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання мають бути спрямовані на посилення позицій України в системі міжнародного поділу праці; підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств та розширення ринків збуту; покращення структури експорту; досягнення стійкого економічного зростання, а відтак підвищення добробуту населення.

Таблиця				
Зовнішня торгівля товарами та послугами України з країнами світу, у тому числі з Європейським Союзом				
Показник	2012	2013	Відхилення 2013/2012	
			млн. дол. США	%
ЗТО, загалом по Україні	128 410,0	117 230,2	-11 179,8	91,3
у т.ч. ЗТО з ЄС	36 848,2	37 040,4	192,2	100,5
Експорт, загалом з України	61 092,3	55 697,2	-5 395,1	91,2
у т.ч. експорт до ЄС	15 185,2	14 629,3	-555,9	96,3
Імпорт, загалом до України	67 317,7	61 533,0	-5 784,7	91,4
у т.ч. імпорт з ЄС	21 663,0	22 411,1	748,1	103,5
Сальдо, загалом по Україні	-6 225,5	-5 835,8	389,7	-
у т.ч. з ЄС	-6 477,8	-7 781,8	-1 304,0	-

Джерело: [8]

Рис. Основні завдання державної регіональної політики на період 2004-2015 рр.

Джерело: Розробка авторів

Література

1. Бураковський І. Аналіз економічних наслідків вступу України до СОТ: оновлена оцінка / І. Бураковський [та ін.]. – К. : Міжнародна благодійна організація «Гуманітарний фонд «Єдиний світ», Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2008. – 130 с.
2. Власюк О. С. Україна: стратегічні пріоритети, аналітичні оцінки : монографія / О. С. Власюк ; за ред. О. В. Власика. – К. : Знання, 2005. – 378 с.
3. Геєць В. М. Розгортання фінансово-економічної кризи в Україні у 2009 році: негативні наслідки та засоби їх пом'якшення : науково-аналітична доповідь / В. М. Геєць – К. : НАН України; Інститут економіки та прогнозування, 2009. – 159 с.
4. Луцишин З. О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації / З. О. Луцишин. – К. : Друк, 2002. – 320 с.
5. Родічева Л. Інтеграція України у світове господарство / Л. Родічева // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2(31). – С. 5–9.
6. ЄС та місцеве самоврядування: досвід вишеградських міст та ук-

7. Інститут економіки та прогнозування (ІЕП). – К. : Інститут суспільної трансформації, 2008. – 56 с.
8. Колімієць Г. М. Невизначеність розвитку господарчих систем і їх реформування / Г. М. Колімієць. – Х. : Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 255 с.
9. Торговельно-економічне співробітництво України – ЄС [Електронний ресурс] / Державна статистична служба України. – 2013. – Режим доступу : <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-trade>
10. Стратегія економічного і соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 рр. [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/493/2004>

Стаття надійшла до редакції 01 липня 2014 року

References

1. Burakovskiy, I. (2008). *Analysis of the economic consequences of Ukraine's accession to the WTO: renewed estimation*. Kyiv: International Charitable Organization «Humanitarian Foundation One World», Institute for Economic Research and Policy Consulting (in Ukr.).
2. Vlasjuk, O. S. (2005). *Ukraine: Strategic priorities*. Kyiv: Knowledge (in Ukr.).
3. Heyets, V. M. (2009). *Expanding financial and economic crisis in Ukraine in 2009: negative effects and means of mitigation*. Kyiv: NAS of Ukraine; Institute for Economics and Forecasting (in Ukr.).
4. Lutsyshyn, S. A. (2002). *Transformation of the global financial system in the context of globalization*. Kyiv: Print (in Ukr.).
5. Rodicheva, L. (2011). Integration of Ukraine into the world economy. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk (Galician Economic Herald)*, 2(31), 5-9 (in Ukr.).
6. *EU and local self-government: Visegrad cities experience and Ukrainian prospect* (2008). In O. I. Soskin (Ed.). Kyiv: Institute of Society Transformation (in Ukr.).
7. Kolomiets, G. M. (2004). *Uncertainty development of economic systems and their reform*. Kharkiv: Kharkiv National University (in Ukr.).
8. The State Statistical Service of Ukraine (2013). *Trade and economic cooperation EU – Ukraine*. Retrieved from <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-trade> (in Ukr.).
9. *The Strategy of economic and social development of Ukraine in 2004-2015* (2004). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/493/2004> (in Ukr.).

Received 01.07.2014

Щодо публікації наукових статей у науковому фаховому журналі «Економічний часопис-XXI»

Шановні колеги!

«Економічний часопис-XXI» – визнаний в Україні та за кордоном науково-аналітичний журнал, який заснований 1996 року і видається Інститутом суспільної трансформації.

Журнал «Економічний часопис-XXI» входить до переліку фахових наукових видань з економічних та політичних наук (Постанова Президії ВАК України №1-05/3 від 14.04.2010 р.).

Пропонуємо науковцям, викладачам, аспірантам, докторантам публікувати свої наукові статті та результати дисертаційних досліджень у науковому фаховому журналі «Економічний часопис-XXI».

Вимоги до наукових статей викладені в Інтернеті за лінком: <http://soskin.info/ea/avtory.html>